Oikeusministeriö NEUVOSTORAPORTTI OM2020-00209

ESI Aittoniemi Eeva(OM) 30.09.2020

Asia
EU-maiden oikeusministereiden epävirallinen videokokous

Kokous
OIkeusministereiden epävirallinen videokonferenssi 04.06.2020

Oikeusministerit kävivät ajatustenvaihdon koskien asetusehdotusta saatavien siirron sivullisvaikutuksiin sovellettavasta laista.

PJ:n ehdotus siitä, että Eurojustia ja EJN:ää pyydettäisiin analysoimaan kolmansien valtioiden EU-maille tekemien rikosoikeudellisten luovutuspyyntöjen käsittelyä sai tukea. Keskustelua on jatkettava asiantuntijatasolla.

KOM, Eurojust, EJN ja FRA esittelivät havaintojaan pandemian vaikutuksista oikeusalalla.

□□□

1. **Asetusehdotus saatavien siirron sivullissuojaa koskevasta lainvalinnasta** (WK 5285/2020 INIT)

Puheenjohtaja avasi keskustelun korostamalla hankkeen tärkeyttä muun muassa rajat ylittävien investointien sekä yrityksille ja kuluttajille tulevien hyötyjen kannalta. Keskusteluun oli valittu kolme aihetta: asetuksen taannehtiva soveltaminen (1), velvoitteen sopimusperusteinen uudistaminen eli novaatio (2) ja asetuksen universaalinen soveltaminen (3). Puheenjohtaja totesi olevansa tietoinen, että aihe on hyvin tekninen ja lisätyötä tarvitaan, mutta uskoi kuitenkin, että keskustelu hyödyttäisi jatkoneuvotteluja. Keskustelu käytiin julkisena.

Komissio totesi ehdotuksen olevan osa pääomamarkkinaunionin syventämistä. Näki asetuksella paljon lisäarvoa. Ehdotus edistäisi rajat ylittäviä transaktioita ja lisäisi rahoitusmarkkinoiden turvallisuutta. Asetuksen taannehtivuuden osalta komissio myönsi monien jäsenvaltioiden vastustavan taannehtivuutta ja lupasi kuunnella tarkasti jäsenvaltioiden kantoja. Oikeusvarmuuden lisääminen olisi keskeisintä. Universaalisuuden periaatetta piti tärkeänä globaaleilla markkinoilla. Novaation osalta komissio oli valmis tarjoamaan lisäselvityksiä.

Kaikki puheenvuoron käyttäneet jäsenvaltiot tukivat asetuksen taannehtivan soveltamisen poissulkemista tai ainakin voivat hyväksyä sen. Monissa puheenvuoroissa korostettiin oikeusvarmuuden merkitystä. Velvoitteen sopimusperusteisen uudistamisen eli novaation osalta jäsenvaltiot katsoivat, että tarvitaan vielä lisätyötä teknisellä tasolla. Asetuksen universaalinen soveltaminen puolestaan sai jäsenvaltioilta laajaa tukea.

2. Euroopan unionin kansalaisten luovuttaminen kolmansiin valtioihin (Extradition of EU citizens to third countries) WK 5231/2020 INIT

PJ totesi, että kysymys EU:n kansalaisten rikoksen johdosta tapahtuva luovuttaminen kolmansiin valtioihin on ajankohtainen unionin tuomioistuimen viimeaikaisten eurooppalaista pidätysmääräystä koskevien ratkaisujen takia. PJ pyysi jäsenvaltioiden kantaa siihen, onko asiaa koskevaa oikeustilaa selvennettävä tai säänneltävä. Toiseksi PJ pyysi jäsenvaltioita hyväksyntää sille, että Eurojust ja EJN kutsutaan analysoimaan, miten EU-kansalaisten luovutuksia kolmansiin maihin jäsenvaltioissa käytännössä hoidetaan. Asiasta käytiin keskustelu, ja Eurojustia ja Euroopan rikosoikeudellista verkostoa pyydettiin analysoimaan asiaa, minkä jälkeen palataan keskusteluun mahdollisista jatkotoimista. Tässä vaiheessa keskustelussa ei nähty tarvetta uudelle EU-tason lainsäädännölle. Myös Suomi piti jäsenvaltioiden oikeuksia ja velvollisuuksia selkeinä, minkä vuoksi yksityiskohtaisemmalle sääntelylle tai ohjeistukselle EU-tasolla ei ole tarvetta, eikä komission toimivaltaa pidä laajentaa ohjeistuksen antamiseen.

3. COVID-19 –pandemian vaikutukset EU:n oikeusalalla (WK 4899/2020 REV 1)

PJ totesi mm., että EU-maissa pandemian johdosta käyttöön otettuja rajoituksia ollaan nyt keventämässä, mutta samalla joissakin jäsenvaltioissa oli otettu käyttöön lisätoimenpiteitä suojan varmistamiseksi, esim. maskien käyttö luovutustapauksissa. Tässä kokouksessa kuullaan komission, Eurojustin, Euroopan rikosoikeudellisen verkoston ja EU:n perusoikeusviraston arvioita pandemian vaikutuksista oikeusalalla.

Komission puheenvuorossa korostettiin perusoikeuksien ja oikeusvaltioperiaatteen kunnioittamisen tärkeyttä sekä sitä, että poikkeustoimien on oltava suhteellisia ja kestoltaan rajoitettuja. Komissio toi myös esiin sen, että rikosoikeudellisessa yhteistyössä oli edelleen paljon esteitä ja tiedonvaihto aikaisessa vaiheessa oli tärkeää. Tiedonkulun tehostamiseksi on perustettu uusi EAW-koordinaatioryhmä (eurooppalainen pidätysmääräys). Siviilioikeuden alalla komissio on julkaissut e-Justice-portaalissa tietoa jäsenvaltioiden toimista. Korosti EJN:n siviili- ja kauppaoikeudellisen verkoston merkitystä. Komissio korosti oikeudenhoidon digitalisaation kehittämisen tärkeyttä.

Eurojustin puheenvuorossa tuotiin esiin, että koronakriisin vuoksi tehdyt rajoitukset eivät estä rikollisten toimintaa, ja kriisin aikana on syntynyt myös uudenlaista rikollisuutta. Tärkeä havainto on, että pandemia ei ole pysäyttänyt oikeusviranomaisten toimintaa, vaikka rajat ylittävässä yhteistyössä on haasteita. Kriisi on myös osoittanut digitalisaation tärkeyden järjestäytyneen rikollisuuden torjumisessa. EU:n rikosoikeudellisen verkosto kertoi verkoston toiminnasta ja korosti verkoston yhteyshenkilöiden (yli 400) tärkeää roolia jäsenvaltioiden viranomaisissa pandemiatilanteessa, rajat ylittävän yhteistyön ja tiedonkulun tukena.

EU:n perusoikeusvirasto kertoi keräävänsä pandemian perusoikeusvaikutuksiin liittyviä uusia tietoja jatkuvasti ja julkaisevansa kuukausittaisia katsauksia näihin kysymyksiin. Raportointi on tuonut mm. esiin, että oikeuslaitosten osalta oli tietysti viivästyksiä menettelyissä, mutta kokemukset vaihtelivat paljon. Tämä riippui oikeuskulttuurista ja käytettävissä olevasta laitteistosta. EU FRA toi myös esiin huolensa kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevien tilanteesta, viitaten erityisesti lapsiin ja lähisuhdeväkivallan uhreihin. Vankeinhoidon osalta EU FRA rohkaisi vankeuden vaihtoehtojen kehittämiseen, viitaten Suomen EU-puheenjohtajakaudella hyväksyttyihin neuvoston päätelmiin. Muistutti pandemiaolissa siitä, että tiettyjen peruspalvelujen kuten koulutuksen keskeyttäminen piti rajoittaa minimiin. Piti muistaa keskeiset periaatteet kuten laillisuus, oikeasuhtaisuus,

välttämättömyys. Viittasi myös jäsenvaltioiden kansallisiin asiantuntijatahoihin kuten ihmisoikeusinstituutteihin. https://fra.europa.eu/en/themes/covid-19

4. Muut asiat

Muissa asioissa PJ kertoi vireillä olevan lainsäädäntötyön etenemisestä sekä videokonferenssina järjestetystä EU-US-OSA-ministerikokouksesta, jossa EU:ta edusti PJ ja komissio. Kokouksen lopuksi tuleva puheenjohtajamaa Saksa esitteli puheenjohtajakautensa ohjelmaa.

Suomen edustajat

Ministeri Henriksson

Asiakirjat

Liitteet

Viite

Asiasanat

Hoitaa

Tiedoksi
